

รายงานผลการประเมินองค์การมหาชน
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) (พอช.)

ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563

วัตถุประสงค์การจัดตั้ง	ข้อมูลพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563
<p>1. สนับสนุนและให้การช่วยเหลือแก่องค์กรชุมชนและเครือข่ายองค์กรชุมชนเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ การพัฒนาอาชีพ การเพิ่มรายได้ การพัฒนาที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกในชุมชนทั้งในเมืองและชนบท โดยยึดหลักการพัฒนาแบบองค์รวมหรือบูรณาการและหลักการพัฒนาที่สมาชิกชุมชนมีส่วนร่วมเป็นแนวทางสำคัญ ทั้งนี้ เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและประชาสังคม</p> <p>2. สนับสนุนและให้การช่วยเหลือทางการเงินแก่องค์กรชุมชนและเครือข่ายองค์กรชุมชน</p> <p>3. สนับสนุนและให้การช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาองค์กรชุมชนและเครือข่ายองค์กรชุมชน ตลอดจนประสานงานการสนับสนุนและให้การช่วยเหลือดังกล่าวจากหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน</p> <p>4. ส่งเสริมและสนับสนุนและสร้างความร่วมมือขององค์กรชุมชน และเครือข่ายองค์กรชุมชนทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับจังหวัด และระดับประเทศ</p>	<p>งบประมาณ 2,230.94 ล้านบาท</p> <p>รายได้ 157.50 ล้านบาท</p> <p>เงินทุนสะสม 3,954.64 ล้านบาท</p> <p>อัตรากำลัง(กรอบ/บรรจุจริง) 310/287 คน</p> <p>ค่าใช้จ่ายด้านบุคลากร 148.90 ล้านบาท</p> <p>งบประมาณค่าใช้จ่ายตามแผนการใช้จ่ายเงิน (ประกอบด้วย เงินอุดหนุน + เงินทุนสะสม + รายได้) 2,676.93 ล้านบาท</p> <p>สัดส่วนค่าใช้จ่ายด้านบุคลากร ร้อยละ 5.56 (ตามมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 28 พฤษภาคม 2561)</p> <p>* ที่มาของรายได้จากการดำเนินงาน มาจาก 1) ดอกเบี้ยสินเชื่อ 101.72 ล้านบาท 2) ดอกเบี้ยเงินฝากเงินลงทุน 55.78 ล้านบาท</p> <p>ข้อมูล ณ วันที่ 30 กันยายน 2563</p>

คณะกรรมการองค์การมหาชน

		วันที่ได้รับแต่งตั้ง	วันที่หมดวาระ
ประธานกรรมการ	1. นายไมตรี อินทุสุต	12 กันยายน 2560	11 กันยายน 2563
กรรมการโดยตำแหน่ง	2. ผู้แทนกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์	28 พฤศจิกายน 2562	11 กันยายน 2563
	3. ผู้แทนกรมการพัฒนาชุมชน	4 ตุลาคม 2562	11 กันยายน 2563
	4. ผู้แทนสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง	9 ตุลาคม 2562	11 กันยายน 2563
	5. ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ	13 พฤศจิกายน 2562	11 กันยายน 2563
	6. กรรมการผู้แทนองค์กรชุมชน	12 กันยายน 2560	11 กันยายน 2563
	7. กรรมการผู้แทนองค์กรชุมชน	12 กันยายน 2560	11 กันยายน 2563
	8. กรรมการผู้แทนองค์กรชุมชน	12 กันยายน 2560	11 กันยายน 2563
	กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ	9. นางผุสดี ตามไท	23 มิถุนายน 2563
10. นายชัชวาลย์ ทองดีเลิศ		12 กันยายน 2560	11 กันยายน 2563
กรรมการและเลขานุการ (ผู้อำนวยการ)	11. นายสมชาติ ภาரசสุวรรณ	12 กันยายน 2560	11 กันยายน 2563

วิสัยทัศน์

ชุมชนท้องถิ่นมีความเข้มแข็งสู่การจัดการตนเอง

แบบประเมินองค์การมหาชน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563
สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)

ส่วนที่ 1 องค์ประกอบการประเมินผลการปฏิบัติงาน		ส่วนที่ 2 ตัวชี้วัดประกอบการประเมิน
สรุปผลการประเมินระดับองค์กร*	คะแนนรวมถ่วงน้ำหนัก	ITA**
ระดับดีมาก	97.48 คะแนน	81.26 คะแนน

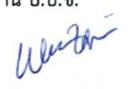
ส่วนที่ 3 ตัวชี้วัดผลกระทบ (impact) เพื่อติดตามผลสำเร็จเป็นรายปี (monitoring KPI)			
ตัวชี้วัด monitor	ค่าเป้าหมาย		
	2563	2564	2565
1. ร้อยละของมูลค่าที่อยู่อาศัยที่เพิ่มขึ้นจากการดำเนินงานพัฒนาที่อยู่อาศัยในชุมชนที่สร้างบ้านแล้วเสร็จ (ปีละ 10 ชุมชน)	ร้อยละ 15	ร้อยละ 15	ร้อยละ 15
<p>ผลการดำเนินงานปี 2563 : ผลจากการศึกษาผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นในพื้นที่เป้าหมาย 10 ชุมชน พบว่า เกิดมูลค่าที่อยู่อาศัยที่เพิ่มขึ้นจากการดำเนินงานพัฒนาที่อยู่อาศัยในชุมชนที่สร้างบ้านแล้วเสร็จ โดยเปรียบเทียบจากการสนับสนุนสินเชื่อเพื่อการพัฒนาที่อยู่อาศัย โครงการบ้านมั่นคงของสถาบันฯ และเงินสมทบจากชุมชน งบประมาณรวม 356,645,334 บาท กับมูลค่าที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาที่อยู่อาศัยในรูปแบบสิ่งปลูกสร้างและที่ดินของชุมชน มูลค่ารวม 1,141,500,956 บาท ซึ่งเห็นได้ว่า มีมูลค่าที่อยู่อาศัยเพิ่มขึ้น 784,855,621 บาท คิดเป็นร้อยละ 68.76 เป็นการใช้จ่าย “เงินเป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยและพัฒนาศักยภาพคน” ตามแนวทางการดำเนินงาน 3 ลักษณะคือ 1) สนับสนุนแบบให้เปล่า โดยพัฒนาระบบสาธารณูปโภค ถนน ไฟฟ้า น้ำประปา เพื่อเปิดโอกาสให้เข้าถึงบริการของรัฐได้อย่างเท่าเทียม 2) สนับสนุนในรูปแบบหมุนเวียนกู้ยืมดอกเบี้ยต่ำระยะเวลาในการผ่อนชำระยาว การเข้าถึงแหล่งเงินทุน 3) สนับสนุนด้านการบริหารจัดการและงานพัฒนาศักยภาพคนและผู้นำ ซึ่งเป็นรูปแบบของการกระจายเม็ดเงินลงสู่ชุมชนควบคู่กับกระบวนการพัฒนาศักยภาพของชุมชนให้เข้มแข็งสามารถจัดการตนเองได้เพื่อให้เกิดความยั่งยืนของการแก้ไขปัญหา</p>			
2. สัดส่วนเงินกองทุนสวัสดิการชุมชนที่เพิ่มขึ้นในการจัดสวัสดิการให้กับสมาชิกในชุมชน	เพิ่มขึ้นร้อยละ 3	เพิ่มขึ้นร้อยละ 3	เพิ่มขึ้นร้อยละ 3
<p>ผลการดำเนินงานปี 2563 : ปัจจุบัน มีการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชน 6,035 กองทุน สมาชิกกองทุน 5,941,906 ราย เงินกองทุนรวม 17,688.40 ล้านบาท จำแนกเป็น (1) เงินสมทบจากสมาชิก จำนวน 11,546.51 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 65 (2) เงินสมทบจากรัฐบาลผ่าน พอช. จำนวน 2,903.05 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 17 (3) เงินสมทบจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 1,204.79 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 7 และ (4) เงินสมทบจากแหล่งอื่น ๆ เช่น ภาคเอกชน เงินบริจาค ฯลฯ จำนวน 2,034.03 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 11 ส่งผลให้มีการจัดสวัสดิการพื้นฐานให้สมาชิกครอบคลุมตั้งแต่ เกิด แก่ เจ็บ ตาย ซึ่งมีรูปแบบสวัสดิการที่หลากหลาย 13 ประเภท ได้แก่ สวัสดิการรับขวัญเด็กแรกเกิด ทุนการศึกษา จ่ายกรณีเข้ารับรักษาตัวในโรงพยาบาล บำนาญผู้สูงอายุ สวัสดิการเสียชีวิตจ้างคนศพ สวัสดิการผู้ด้อยโอกาส คนพิการ ทุนประกอบอาชีพ ภัยพิบัติ ฯลฯ โดยมีผู้รับสวัสดิการตรง 2,234,252 ราย เงินจ่ายสวัสดิการรวม 2,489,076,380 บาท ทั้งนี้ สัดส่วนเงินกองทุนสวัสดิการชุมชนที่เพิ่มขึ้น ในการจัดสวัสดิการให้กับสมาชิกในชุมชนเมื่อเปรียบเทียบระหว่าง ปี 2562 กับปี 2563 พบว่า ในปี 2562 มีเงินกองทุนสวัสดิการชุมชน รวม 15,841.08 ล้านบาท โดยในปี 2563 มีเงินกองทุนสวัสดิการชุมชนรวม 17,688.40 ล้านบาท เปรียบเทียบสัดส่วนเงินกองทุนสวัสดิการชุมชนที่เพิ่มขึ้น คิดเป็น ร้อยละ 11.66</p>			

หมายเหตุ :

* สรุปผลการประเมินระดับองค์กร

- ระดับดีมาก หมายถึง องค์กรมหาชนที่มีผลคะแนนเฉลี่ยทุกองค์ประกอบ ตั้งแต่ 85 คะแนนขึ้นไป
- ระดับดี หมายถึง องค์กรมหาชนที่มีผลคะแนนเฉลี่ยทุกองค์ประกอบ ตั้งแต่ 70.00 – 84.99 คะแนน
- ระดับพอใช้ หมายถึง องค์กรมหาชนที่มีผลคะแนนเฉลี่ยทุกองค์ประกอบ ตั้งแต่ 60.00 – 69.99 คะแนน
- ระดับต้องปรับปรุง หมายถึง องค์กรมหาชนที่มีผลคะแนนเฉลี่ยทุกองค์ประกอบ ต่ำกว่า 60 คะแนน

** ITA : Integrity and Transparency Assessment หรือ ระดับคุณธรรมและความโปร่งใสการดำเนินงานของหน่วยงาน ประเมินโดย สำนักงาน ป.ป.ช.

ส่วนที่ 1 องค์ประกอบการประเมินผลการปฏิบัติงาน

ตัวชี้วัด	น้ำหนัก (ร้อยละ)	เกณฑ์การประเมิน			ผลการดำเนินงาน		
		เป้าหมาย ขั้นต่ำ (50)	เป้าหมาย มาตรฐาน (75)	เป้าหมาย ขั้นสูง (100)	ผลการ ดำเนินงาน	คะแนนที่ได้ (เทียบจาก ค่าเป้าหมาย)	คะแนน ถ่วงน้ำหนัก
องค์ประกอบที่ 1 ประสิทธิภาพ (ร้อยละ 40)							
1.1 ร้อยละของกองทุนสวัสดิการชุมชน สร้างหลักประกันความมั่นคงในชีวิต ให้กับชุมชน*	15	23.57 (1,042/ 4,420)	33.94 (1,500/ 4,420) + ติดตามผล และผ่านการ ประเมิน ร้อยละ 50 (789 กองทุน)	33.94 (1,500/ 4,420) + ติดตามผล และผ่านการ ประเมิน ร้อยละ 70 (1,104 กองทุน)	34.80 (1,538/ 4,420 กองทุน) + ติดตามผล และผ่านการ ประเมิน ร้อยละ 75.84 (1,196 กองทุน)	100	15.00
1.2 ร้อยละของตำบลบูรณาการพัฒนา ชุมชนท้องถิ่นสู่การพึ่งพาตนเองได้ อย่างมั่นคงและสมดุล	10	7.62 (518/ 6,797)	8.83 (600/ 6,797)	10.03 (682/ 6,797)	10.29 (700/ 6,797)	100	10.00
1.3 ร้อยละของสภาองค์กรชุมชนที่มี บทบาทในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ชุมชนท้องถิ่น	10	-	5.35 (416/ 7,774)	7.11 (553/ 7,774)	7.21 (561/ 7,774)	100	10.00
องค์ประกอบที่ 2 การผลักดันยุทธศาสตร์ของประเทศ (ร้อยละ 10)							
2.1 ร้อยละของครัวเรือนผู้มีรายได้น้อย ในเมืองและชนบทมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น*	15	18,138 ครัวเรือน	25,076 ครัวเรือน	32,014 ครัวเรือน	27,353 ครัวเรือน	83.20	12.48
องค์ประกอบที่ 3 ประสิทธิภาพ (ร้อยละ 25)							
3.1 ร้อยละค่าใช้จ่ายด้านบุคลากร ขององค์กรมหาชน	5	-	<ul style="list-style-type: none"> ร้อยละค่าใช้จ่ายด้านบุคลากรไม่เกินกรอบวงเงินรวมตามที่คณะรัฐมนตรีกำหนด และ ร้อยละค่าใช้จ่ายด้านบุคลากรตามแผนการใช้จ่ายเงินที่ กกก. อนุมัติให้ใช้ในปี (ร้อยละ 6.12) 	<ul style="list-style-type: none"> ร้อยละค่าใช้จ่ายด้านบุคลากรไม่เกินกรอบวงเงินรวมตามที่คณะรัฐมนตรีกำหนด และ ร้อยละค่าใช้จ่ายด้านบุคลากรต่ำกว่าแผนการใช้จ่ายเงินที่ กกก. อนุมัติให้ใช้ในปี (ร้อยละ 6.12) 	<ul style="list-style-type: none"> ร้อยละค่าใช้จ่ายด้านบุคลากรไม่เกินกรอบวงเงินรวมตามที่คณะรัฐมนตรีกำหนด และ ร้อยละค่าใช้จ่ายด้านบุคลากรต่ำกว่าแผนการใช้จ่ายเงินที่ กกก. อนุมัติให้ใช้ในปี (ร้อยละ 5.56) 	100	5.00
3.2 ประสิทธิภาพในการบริหารงานหรือการให้บริการขององค์กรมหาชน							
3.2.1 ร้อยละของต้นทุนในการ จ่ายเงินสนับสนุนให้กับขบวน องค์กรชุมชนผ่านระบบ ออนไลน์	10	ร้อยละ 30	ร้อยละ 50	ร้อยละ 70	ร้อยละ 86.67	100	10.00
3.2.2 ระดับความสำเร็จของระบบ ติดตามและรายงานผล โครงการสนับสนุนการพัฒนา ขบวนองค์กรชุมชน	10	ขั้นที่ 1	ขั้นที่ 1 - 2	ขั้นที่ 1 - 3	ขั้นที่ 1 - 3	100	10.00

Wati

ส่วนที่ 1 องค์ประกอบการประเมินผลการปฏิบัติงาน

ตัวชี้วัด	น้ำหนัก (ร้อยละ)	เกณฑ์การประเมิน			ผลการดำเนินงาน		
		เป้าหมาย ขั้นต่ำ (50)	เป้าหมาย มาตรฐาน (75)	เป้าหมาย ขั้นสูง (100)	ผลการ ดำเนินงาน	คะแนนที่ได้ (เทียบจาก ค่าเป้าหมาย)	คะแนน ถ่วงน้ำหนัก
องค์ประกอบที่ 4 การตอบสนองต่อประชาชน (ร้อยละ 10)							
4.1 การเผยแพร่สารสนเทศผ่าน web portal	5	องค์การมหาชนส่ง ข้อมูลสำคัญของ องค์การมหาชนมายัง สำนักงาน ก.พ.ร. ครบถ้วนตามรายการ ที่กำหนด (ข้อมูลกลุ่มที่ 1)	องค์การมหาชนส่ง ข้อมูลสำคัญของ องค์การมหาชนมายัง สำนักงาน ก.พ.ร. ครบถ้วนตามรายการ ที่กำหนด (ข้อมูลกลุ่มที่ 1 และ กลุ่มที่ 2)	องค์การมหาชนส่ง ข้อมูลสำคัญของ องค์การมหาชนมายัง สำนักงาน ก.พ.ร. ครบถ้วนตามรายการ ที่กำหนด (ข้อมูลกลุ่มที่ 1 กลุ่มที่ 2 และกลุ่มที่ 3)	ส่งข้อมูลสำคัญ มายังสำนักงาน ก.พ.ร. ตามรายการ ที่กำหนด ทั้ง 3 กลุ่ม แล้วเสร็จ	100	5.00
4.2 ร้อยละความพึงพอใจในการ ให้บริการขององค์การมหาชน	5	ร้อยละ 80 และผ่านเกณฑ์ การประเมิน คุณภาพ ร้อยละ 50 - 74.99	ร้อยละ 80 และผ่านเกณฑ์ การประเมิน คุณภาพ ร้อยละ 75 - 89.99	ร้อยละ 80 และผ่านเกณฑ์ การประเมิน คุณภาพ ตั้งแต่ร้อยละ 90 ขึ้นไป	ร้อยละ 86.65 และผ่านเกณฑ์ การประเมิน คุณภาพ ร้อยละ 100	100	5.00
องค์ประกอบที่ 5 การควบคุมดูแลกิจการของคณะกรรมการองค์การมหาชน (ร้อยละ 15)							
5.1 ร้อยละความสำเร็จของ การพัฒนาด้านการควบคุมดูแล กิจการของคณะกรรมการ องค์การมหาชน	15		ร้อยละ 100		ร้อยละ 100	100	15.00
คะแนนรวม							97.48
สรุปผลการประเมินระดับองค์กร							ดีมาก

หมายเหตุ :

* ตัวชี้วัดที่ขอเปลี่ยนแปลงรายละเอียดตัวชี้วัดตามมติคณะกรรมการพัฒนาและส่งเสริมองค์การมหาชน (อ.กพ.ม.) ครั้งที่ 7/2563 เมื่อวันที่ 28 ธันวาคม 2563

สรุปผลการประเมินระดับองค์กร

- ระดับดีมาก หมายถึง องค์การมหาชนที่มีผลคะแนนเฉลี่ยทุกองค์ประกอบ ตั้งแต่ 85 คะแนนขึ้นไป
- ระดับดี หมายถึง องค์การมหาชนที่มีผลคะแนนเฉลี่ยทุกองค์ประกอบ ตั้งแต่ 70.00 - 84.99 คะแนน
- ระดับพอใช้ หมายถึง องค์การมหาชนที่มีผลคะแนนเฉลี่ยทุกองค์ประกอบ ตั้งแต่ 60.00 - 69.99 คะแนน
- ระดับต้องปรับปรุง หมายถึง องค์การมหาชนที่มีผลคะแนนเฉลี่ยทุกองค์ประกอบ ต่ำกว่า 60 คะแนน

สรุปผลงานสำคัญ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563

● ผลงานสำคัญของสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 มีดังนี้

1. การพัฒนาที่อยู่อาศัยชุมชนแออัดและผู้มีรายได้น้อย เป็นการดำเนินงานตามแผนแม่บทการพัฒนาที่อยู่อาศัยระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579) ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบเมื่อวันที่ 12 กันยายน 2560 ประกอบด้วยแผนงาน/โครงการที่สถาบันฯ รับผิดชอบ จำนวน 2 แผนงาน 4 โครงการ คือ 1) แผนพัฒนาที่อยู่อาศัยชุมชนแออัดและผู้มีรายได้น้อย (1.1) โครงการแก้ไขปัญหาชุมชนแออัด “บ้านมั่นคง” (1.2) โครงการพัฒนาที่อยู่อาศัยชุมชนริมคลอง (1.3) โครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตกลุ่มคนไร้บ้าน และ 2) แผนที่อยู่อาศัยผู้มีรายได้น้อยชนบท (2.1) โครงการบ้านพอเพียงชนบท โดยในปี 2563 สถาบันฯ ดำเนินการพัฒนาที่อยู่อาศัยผู้มีรายได้น้อย ดังนี้

- **โครงการแก้ไขปัญหาชุมชนแออัด “บ้านมั่นคง”** ในปี 2563 เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาชุมชนระหว่างขบวนการองค์กรชุมชน ท้องถิ่นและหน่วยงานในพื้นที่ ส่งผลให้ชุมชนเกิดการรวมกลุ่มในลักษณะกลุ่มออมทรัพย์หรือสหกรณ์เพื่อการพัฒนาที่อยู่อาศัยสู่การสร้างความมั่นคงในการอยู่อาศัย มีระบบสาธารณสุข/โรคสิ่งแวดล้อมที่ดีขึ้น 3,752 ครัวเรือน 31 ชุมชนใน 23 จังหวัด โดยผู้มีรายได้น้อยมีความมั่นคงในการอยู่อาศัย มีคุณภาพชีวิตและการอยู่อาศัยที่ดีขึ้น สามารถแก้ปัญหาชุมชนแออัด/ชุมชนบุกรุก สร้างสภาพแวดล้อมที่น่าอยู่ของเมืองและชุมชน รวมทั้งสมาชิกชุมชนเกิดระบบการออมทรัพย์ของสมาชิกในชุมชนที่ดำเนินควบคู่กับการบริหารจัดการโครงการ

นอกจากนี้ จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) สถาบันฯ ได้มีการดำเนิน**โครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้มีรายได้น้อยในชุมชนเมืองและชนบท** เพื่อช่วยเหลือ บรรเทาปัญหาความเดือดร้อน พันฟู และพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้มีรายได้น้อยให้มีอาหารเพียงพอ ลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือนปลอดภัยจากโรคระบาด มีอาชีพ/รายได้เสริม ตลอดจนมีแผนการแก้ไขปัญหและพัฒนาคุณภาพชีวิตสู่การพึ่งพาตนเองใน 234 เมือง 2,931 ครัวเรือน 535,457 ครัวเรือน โดยมีกิจกรรมสำคัญที่ชุมชนดำเนินการร่วมกัน คือ กิจกรรมเร่งด่วนเพื่อแก้ไขปัญหาค่าครองชีพของชุมชน ได้แก่ การจัดตั้งครัวกลางชุมชน ผลิตรายการแจกจ่ายผู้ได้รับผลกระทบในชุมชนเมืองและภูมิภาครวม 71 แห่ง ครอบคลุม 254 ชุมชนแออัด รวม 257,951 กล้อง/มือ พร้อมทั้งกิจกรรมฟื้นฟูและพัฒนาชุมชน โดยเน้นการสร้างความมั่นคงเรื่องอาหารและพัฒนาอาชีพ เช่น กองทุนข้าวสาร การปลูกผักสวนครัวในชุมชนเพื่อลดค่าใช้จ่าย การขายของออนไลน์ การรับงานมาทำที่บ้าน ฯลฯ

- **โครงการบ้านพอเพียงชนบท** : เป็นการสนับสนุนการซ่อมแซม ปรับปรุง ต่อเติมบ้าน หรือการสร้างบ้านใหม่แทนบ้านเดิมที่มีสภาพทรุดโทรม โดยปี 2563 เกิดการซ่อมแซม/ปรับปรุง/สร้างที่อยู่อาศัยให้กับครัวเรือนยากจน 23,601 ครัวเรือน 1,432 ตำบลใน 76 จังหวัด ส่งผลให้ครัวเรือนยากจนที่มีปัญหาความเดือดร้อนด้านที่อยู่อาศัยได้มีที่อยู่อาศัยที่มั่นคงแข็งแรง ถูกสุขลักษณะ และมีคุณภาพชีวิตในการอยู่อาศัยที่ดีขึ้น ซึ่งจะส่งผลต่อสุขภาพของผู้อยู่อาศัยที่เป็นครัวเรือนยากจน พร้อมทั้งเกิดความร่วมมือระหว่างชุมชน หน่วยงานท้องถิ่น ภาครัฐ ภาคประชาสังคมในการสนับสนุนงบประมาณและทรัพยากรร่วมดำเนินการ ทั้งนี้ได้ดำเนินการแก้ไขปัญหที่อยู่อาศัยตามโครงการบ้านมั่นคงในรูปแบบหลากหลาย ซึ่งขึ้นอยู่กับสภาพปัญหาของชุมชน เช่น การปรับปรุงในที่ดินเดิม (Onsite-upgrading) การปรับโครงสร้างในที่ดินเดิม (Re-blocking) การก่อสร้างใหม่ในที่ดินเดิม (Reconstruction) ไฟไหม้สร้างใหม่ในที่ดินเดิม (Reconstruction) การแบ่งปันที่ดิน (Land-sharing) การรื้อย้ายบริเวณเดิม (Nearby relocation) การรื้อย้ายออกจากที่ดินเดิม (Relocation) และการที่อยู่อาศัยรวม/เช่าราคาถูก (Homeless housing)

2. การสนับสนุนการจัดสวัสดิการชุมชน เป็นสร้างหลักประกันความมั่นคงในชีวิตของคนในชุมชนบนพื้นฐาน “ให้อย่างมีคุณค่า รับอย่างมีศักดิ์ศรี” โดยสนับสนุนการพัฒนาและสมทบงบประมาณกองทุนสวัสดิการชุมชนรวม 1,450 กองทุน ครอบคลุมสมาชิกได้รับการสมทบ 1,248,147 คน และงบประมาณสมทบรวม 297,706,437 บาท ส่งผลให้สมาชิกสวัสดิการชุมชนได้รับประโยชน์จากการจัดสวัสดิการชุมชนร่วมกัน สามารถดูแลคนในชุมชนทุกช่วงวัย ตั้งแต่เกิดจนตายทำให้สมาชิกในชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีเข้าถึงระบบสวัสดิการของชุมชน

เกิดการสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลตามเกณฑ์การประเมินผล โดยมีการสอบทานและประเมินคุณภาพกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลที่จัดตั้งแล้ว เพื่อยกระดับและพัฒนาคุณภาพกองทุนสวัสดิการชุมชนในการสร้างหลักประกันความมั่นคงในชีวิตให้กับคนในชุมชน 4,030 กองทุน ก่อให้เกิดการขยายผลการพัฒนาคุณภาพกองทุนสวัสดิการชุมชน 1,538 กองทุน (กองทุนไม่ซ้ำปี 2561 - 2562) รวมทั้งติดตามและสอบทานสถานะกองทุนสวัสดิการชุมชนที่ผ่านเกณฑ์คุณภาพกองทุนสวัสดิการชุมชน 1,196 กองทุน ภายใต้เกณฑ์คุณภาพที่นำไปสู่ความเข้มแข็งของกองทุนสวัสดิการชุมชน ส่งผลให้กองทุนสวัสดิการชุมชนมีระบบบริหารจัดการที่ดี มีระเบียบ/ข้อบังคับของกองทุน ทะเบียน/ข้อมูลสมาชิกเป็นปัจจุบัน มีรายงานผลการดำเนินงานและรายงานสถานะการเงินและบัญชีของกองทุน รวมถึงแผนพัฒนากองทุนสวัสดิการชุมชนและสามารถจัดสวัสดิการชุมชนที่มากกว่าสวัสดิการพื้นฐานให้กับสมาชิกและคนในชุมชนทุกช่วงวัยตั้งแต่เกิดจนตายทำให้สมาชิกในชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีเข้าถึงระบบสวัสดิการของชุมชน

ปัจจุบันมีการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบล/เมือง 6,035 กองทุน สมาชิกกองทุนรวม 5,941,906 ราย ส่งผลให้มีการจัดสวัสดิการพื้นฐานให้สมาชิกครอบคลุมตั้งแต่ เกิด แก่ เจ็บ ตาย ซึ่งมีรูปแบบสวัสดิการที่หลากหลาย 13 ประเภท ได้แก่ สวัสดิการรับขวัญเด็กแรกเกิด ทุนการศึกษา จ่ายกรณีเข้ารับรักษาตัวในโรงพยาบาล บ้านผู้สูงอายุ สวัสดิการเสียชีวิตจัดงานศพ

สรุปผลงานสำคัญ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563

สวัสดิการผู้ด้อยโอกาส คนพิการ ทูบประกอบอาชีพ ภัยพิบัติ ฯลฯ โดยมีผู้รับสวัสดิการตรง 2,234,252 ราย เงินจ่ายสวัสดิการรวม 2,489,076,380 บาท ผลจากการจัดสวัสดิการของชุมชน ก่อให้เกิดการฟื้นฟูระบบคุณค่า/ ทูบทางสังคมที่มีอยู่เดิมในชุมชน และเกิดการสร้างหลักประกันความมั่นคงของคนในชุมชน ทำให้คนในชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นทั้งในรูปของสิ่งของ เงินทุน และการช่วยเหลือเกื้อกูลของคนในท้องถิ่นที่มีรูปแบบและวิธีการที่หลากหลาย รวมถึงเกิดรายได้จากการออมเงินของสมาชิกในชุมชน ลดภาระค่าใช้จ่ายจ่ายภาครัฐนำไปสู่การแก้ไขปัญหาความยากจน เกิดรูปแบบการจัดสวัสดิการชุมชน โดยชุมชนเพื่อชุมชน

3. การสนับสนุนสภาองค์กรชุมชน เกิดการขยายผลจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนตำบลเพิ่มขึ้น รวมถึงสร้างความเข้าใจต่อหลักการเจตนารมณ์ตาม พ.ร.บ. สภาองค์กรชุมชน พ.ศ. 2551 ในพื้นที่เป้าหมาย โดยปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 มีการติดตามสถานการณ์การสอบทานคุณภาพสภาองค์กรชุมชนตำบลตามภารกิจ 6,250 ตำบล คิดเป็นร้อยละ 83.33 ของสภาองค์กรชุมชนตำบลทั่วประเทศ เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์จัดกลุ่มคุณภาพสภาองค์กรชุมชนตำบลและวางแนวทางในการพัฒนาสภาองค์กรชุมชนตำบลตามความเหมาะสมต่อไป นอกจากนี้ยังส่งเสริมและสนับสนุนการขับเคลื่อนงานของสภาองค์กรชุมชนตำบล 561 ตำบล เพื่อเป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในตำบลอย่างเป็นรูปธรรม เช่น การพัฒนาเศรษฐกิจและทุนชุมชน การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การพัฒนาด้านสังคม การส่งเสริมสุขภาพชุมชน การจัดการที่ดินและที่อยู่อาศัย การป้องกัน ฟื้นฟู เยียวยา และช่วยเหลือผู้ที่ได้รับผลกระทบในชุมชน จากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เป็นต้น ส่งผลให้ชุมชนเกิดการแก้ไขและพัฒนาที่สอดคล้องกับปัญหา/ความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง โดยกระบวนการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน อันเป็นประชาธิปไตยชุมชนจากฐานราก

ทั้งนี้ นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2551 จนถึงปัจจุบัน มีการจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนตำบล รวมทั้งสิ้น 7,794 ตำบล คิดเป็นร้อยละ 99.61 ของจำนวนตำบล/ เทศบาล/ เขตทั่วประเทศ มีจำนวนสมาชิกสภาองค์กรชุมชน รวมทั้งสิ้น 254,957 คน เกิดจำนวนชุมชน/ กลุ่ม/ องค์กรชุมชน/ เครือข่ายองค์กรชุมชนเข้าร่วมและจัดตั้งรวมทั้งสิ้น 156,266 องค์กร (ข้อมูล ณ 31 สิงหาคม 2563)

4. การส่งเสริมและสนับสนุนการยกระดับตำบลรูปธรรมการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นสู่การพึ่งพาตนเองได้อย่างมั่นคงและสมดุล เกิดการพัฒนาและยกระดับพื้นที่ปฏิบัติการเป็นพื้นที่รูปธรรมในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนท้องถิ่นสู่การจัดการตนเองในปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 จำนวน 700 ตำบล โดยมีการวิเคราะห์ศักยภาพตำบลเพื่อจัดทำแผนพัฒนาชุมชนร่วมกันในชุมชนระยะ 4 – 5 ปี ที่ครอบคลุมมิติต่าง ๆ ทั้งด้านการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การช่วยเหลือ/บรรเทาความเดือดร้อนในชุมชน จากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) และสามารถเชื่อมโยงแผนพัฒนาชุมชนกับหน่วยงานต่าง ๆ สู่การบรรจุเป็นแผนของหน่วยงาน เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาลตำบล การศึกษา นอกโรงเรียน สำนักงานพัฒนาชุมชน อพม. รพ.สต. สสส. เป็นต้น รวมถึงชุมชนได้รับการสนับสนุนทรัพยากรจากหน่วยงาน เช่น งบประมาณ การพัฒนาอาชีพ สถานที่ บุคลากร การพัฒนาคน การถอดบทเรียนชุมชน การพัฒนาคุณภาพชีวิตในช่วงการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เป็นต้น ก่อให้เกิดการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นร่วมกันอย่างเป็นรูปธรรม โดยชุมชนเป็นแกนหลักในการขับเคลื่อนงานพัฒนา รวมทั้งเป็นกลไกสำคัญในการบรรเทาปัญหาจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เพื่อให้ชุมชนท้องถิ่นมีความมั่นคง มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น สามารถพึ่งพาและจัดการตนเองได้อย่างเป็นระบบ

นอกจากนี้ เกิดการยกระดับพื้นที่รูปธรรมการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นประเด็นต่าง ๆ สู่การพัฒนา **“ชุดความรู้นวัตกรรมชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง”** เพื่อเป็นเครื่องมือประชาสัมพันธ์และสื่อสารสาธารณะ อันเป็นการสะท้อนความเข้มแข็งในการจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่น เช่น นวัตกรรมธนาคารต้นไม้แห่งแรกของประเทศไทยในพื้นที่ตำบลปากทรง อำเภอพะโต๊ะ จังหวัดชุมพร ตามแนวคิดในการปลูกต้นไม้เพื่อเป็นแนวป้องกันพายุ และทดแทนต้นไม้ที่ล้มตายจากภัยธรรมชาติ สู่การปลูกต้นไม้เพื่อสร้างสินทรัพย์ในการชำระหนี้สินและค้ำประกันเงินกู้ ผ่านการจัดตั้ง “ธนาคารต้นไม้” และการขยายผลในพื้นที่อื่นทั่วประเทศกว่า 3,000 สาขา รวมไปถึงผลักดันแนวคิดในระดับนโยบายร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้สามารถประกาศเป็นวาระแห่งชาติว่าด้วย “การปลูกต้นไม้ใช้หนี้” ในสมัยรัฐบาลพลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ ปัจจุบันเกิดการปลูกไม้เศรษฐกิจที่มีมูลค่าเพิ่มขึ้นทุกวัน และขยายแนวคิดไปสู่การปลูกต้นไม้เพื่อเก็บไว้ขายเป็นเงินบำนาญผู้สูงอายุในอนาคต ก่อให้เกิดการสร้างเสริมความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน โดยการบริหารจัดการของชุมชนที่เชื่อมโยงมิติทางเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมเข้าด้วยกัน

5. การดำเนินการสนับสนุนและช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19

5.1 พักชำระหนี้องค์กรผู้ใช้สินเชื่อโครงการบ้านมั่นคงให้กับชุมชนที่ได้รับผลกระทบ ระยะเวลา 6 เดือน (เม.ย. - ก.ย. 63) จำนวน 395 องค์กร ผู้รับผลประโยชน์ 119,905ครัวเรือน ส่งผลให้องค์กรชุมชนผู้ใช้สินเชื่อโครงการบ้านมั่นคงได้รับการแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายการชำระหนี้ในช่วงสถานการณ์ที่เกิดขึ้น และลดโอกาสการเกิดผิมนัดชำระหนี้ (NPL) กับสถาบันฯ

5.2 พัฒนาคูณภาพชีวิตของผู้มีรายได้น้อยในเมืองและชนบท โดยสถาบันฯ ได้ปรับงบประมาณจากโครงการบ้านมั่นคง 144.25 ล้านบาท มาใช้ดำเนินการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้มีรายได้น้อยในชุมชนเมือง 300 เมือง และชนบท 1,500 ตำบล เพื่อช่วยเหลือ บรรเทาปัญหาความเดือดร้อน ฟื้นฟู และพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้มีรายได้น้อย ก่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้มีรายได้น้อยในชุมชนเมือง 228 เมือง 2,846 ชุมชน 529,502 ครัวเรือน และพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้มีรายได้น้อยในชนบท 1,546 ตำบล 12,456 หมู่บ้าน 729,679 ครัวเรือน ประกอบด้วย

- **กิจกรรมเร่งด่วนเฉพาะหน้า** คือ การจัดตั้งครัวกลางชุมชน ผลิตอาหารแจกจ่ายผู้ได้รับผลกระทบในชุมชนเมืองและในระดับภูมิภาครวม 71 แห่ง ครอบคลุม 254 ชุมชนแออัด ในพื้นที่กรุงเทพฯ 42 แห่ง

สรุปผลงานสำคัญ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563

จังหวัดนนทบุรี 2 แห่ง ศูนย์คนไร้บ้าน 3 แห่ง (จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดขอนแก่น จังหวัดปทุมธานี) และระดับภูมิภาค 24 แห่ง สามารถผลิตอาหารแจกจ่ายให้กับผู้ได้รับผลกระทบใน 540 ชุมชน รวม 257,951 กล่อง/มือ

- **กิจกรรมการพัฒนาและฟื้นฟูชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม** ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ที่ชุมชนดำเนินการทั้งในลักษณะของรายครัวเรือนและการรวมกลุ่ม เช่น ปลูกผัก เลี้ยงปลา เปิด ไร่ ธนาคารข้าว ธนาคารเมล็ดพันธุ์ ตลาดชุมชน พัฒนาและแปรรูปผลผลิตและผลิตภัณฑ์ในชุมชน ฯลฯ ก่อให้เกิดการสร้างอาชีพและรายได้ ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างมูลค่าเพิ่มและการพึ่งตนเองในระยะต่อไป

จากการดำเนินงานส่งผลให้ชุมชนในเมืองและชนบทเกิดการจัดการตนเองร่วมกัน สามารถดูแลคนในชุมชนที่ได้รับผลกระทบในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 ในพื้นที่ โดยผู้ได้รับผลกระทบในชุมชนได้รับการบรรเทาความเดือดร้อนเร่งด่วนเฉพาะหน้า เช่น มีการผลิตและแจกจ่ายหน้ากาก เจล ดูแลสุขภาพและคัดกรองคนในชุมชน จัดทำอาหารถุงยังชีพ ตู้ปันสุขแจกจ่ายสมาชิกในชุมชน ทำให้มีอาหารในการบริโภค ลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือน และปลอดภัยจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 และเกิดกระบวนการมีส่วนร่วมในการดูแลช่วยเหลือกันภายในชุมชนและระหว่างชุมชนโดยเกิดการปรับเปลี่ยนสถานะ

- จาก “ผู้รับผลกระทบ” เป็น “ผู้จัดการ” ร่วมกัน
- จาก “ภาระ” เป็น “พลัง” ของคนในชุมชน
- จาก “ครอบครัว” เป็น “ครอบครัว” ทั้งชุมชน
- จาก “จิตตถ” เป็น “จิตอาสา” ที่รวมพลังร่วมกัน

5.3 **พัฒนาตลาดนัดองค์กรชุมชน** โดยสถาบันฯ ร่วมกับขบวนการองค์กรชุมชนพัฒนาช่องทางการเผยแพร่สินค้าชุมชนผ่าน page facebook : **เพจ ตลาดนัดองค์กรชุมชน** ซึ่งมีผู้ถูกใจเพจแล้วจำนวน 625 คน และมีผู้ติดตามจำนวน 675 คน (ณ 30 กันยายน 2563) และ**กลุ่มตลาดนัดองค์กรชุมชน** เพื่อเพิ่มช่องทางการตลาดผ่าน social media ให้กับองค์กรชุมชนที่เป็นผู้ผลิตทั่วประเทศ ที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ที่ไม่มีพื้นที่ขาย ขาดรายได้ ผลผลิตเสียหาย รวมถึงเป็นพื้นที่กลางให้ผู้ผลิตและผู้บริโภคได้ติดต่อซื้อขายกันเองโดยตรง ตลอดจนก่อให้เกิดแลกเปลี่ยน แบ่งปันสิ่งของอุปโภค บริโภค เป็นการช่วยเหลือเกื้อกูลระหว่างองค์กรชุมชนในฐานะผู้ผลิตกับผู้บริโภค

W. S. S.